# Mihin arvoja tarvitaan sosiaalityössä?

”Tämän 28.9 koulutuksen tarkoituksena on käydä omavalvontasuunnitelmasta läpi yksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet sekä niiden suhdetta laadukkaaseen työhön/palveluun.”

# Mitä arvoja sosiaalityön määrittelyyn sisältyy?

"Sosiaalityö on käytännön työhön perustuva ammatti ja tieteenala, jolla **edistetään** yhteiskunnallista **muutosta ja kehitystä**, **sosiaalista yhteenkuuluvuutta** sekä ihmisten **elämänhallintaa ja itsenäistymistä**. Yhteiskunnallisen **oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien**, **kollektiivisen vastuun** sekä **erilaisuuden kunnioittamisen periaatteet** ovat keskeisiä sosiaalityössä. Sosiaalityö nojautuu sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin ja paikalliseen tietoon, ja sen **tarkoituksena on saada ihmiset ja rakenteet ratkaisemaan elämän ongelmatilanteita ja lisäämään hyvinvointia.** Edellä olevaa määritelmää voidaan laajentaa kansallisella ja/tai alueellisella tasolla."

(IFSW, Melbourne 2014)

# Mitä arvoja sosiaalipedagogisen työn määrittelyyn sisältyy?

Tärkeintä sosiaalipedagogisessa työssä ihmisten, ryhmien ja yhteisöjen kanssa on dialoginen kumppanuus todellisuuden tutkimisessa, joka tekee näkyväksi arjen olosuhteet ja siellä vaikuttavat tekijät, ja johtaa tiedostamiseen, joka auttaa subjektiuden ja itsetuntemuksen vahvistumisessa, joka on edellytys emansipoitumiselle, joka tekee mahdolliseksi uusien valintojen tekemisen eli vapauden kasvun ja vapautumisen orjuuttavista tai kahlitsevista olosuhteista sekä niitä ylläpitävistä ajattelu- ja toimintatavoista.

(Kuosmanen 2015; Freire 2004)

# Sisältö

**i) Mistä puhutaan, kun puhutaan arvoista?**

- Arvot ovat yhteydessä kulttuuriin, politiikkaan ja valtaan
- Arvot ovat yhteydessä moraaliin (teoissa paljastuvat arvot)
- Arvot ovat toimintaa => Arvostaminen (Jokainen teko on arvoteko)

**1) Mihin arvoja tarvitaan v. 2015?**

- Ei mihinkään!

**2) Jospa kuitenkin -** Kenen arvoilla toimitaan sosiaalialan töissä?

- Arvojännitteet - kahden maailman kansalaisuus (systeemi ja elämismaailma)
- Mistä kestävät arvot? – Yliyksilöllisten arvojen haastaminen
- Vastuu arvoista: Sanan ja teon yhteyden vahvistaminen

**3) Pohdittavaksi**

**Lähteitä**

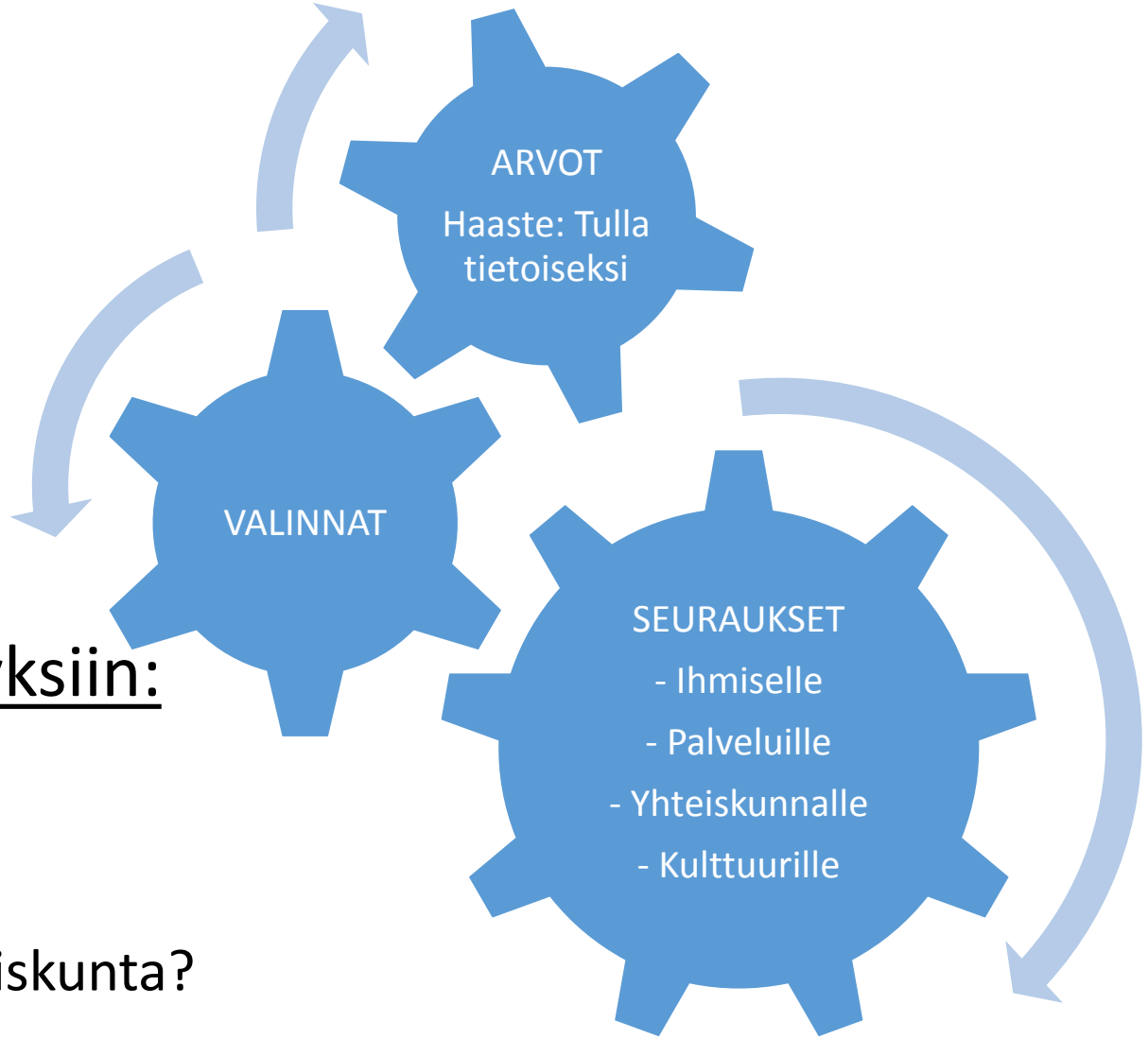
**Liitteitä**

# Mistä puhutaan kun puhutaan arvoista?

- ARVO on yleinen, tavoitteita koskeva valintataipumus (Erik Allardt: Sosiologia I)
  - Sotilaasta voi tulla pasifisti; lihansyöjästä kasvisyöjä; kristitystä uskonnoton…
- Ihminen joutuu koko ajan tilanteisiin, joissa voi toimia monella tavalla
  - On tehtävä valintoja - Millä perusteella teen valinnan?
- Valintaa ohjaa **arvot** – mitä arvostan?
- Mihin katse suuntautuu, kun haluan olla onnellinen?
  - Itseen (pois sulkeva) vai itsestä ulospäin (mukaan ottava)?
- **Itseisarvot** (**totuus & hyvyys & kauneus**; onnellisuus, hyvä elämä; ihmisarvo; hyveet; rauha; vapaus; terveys?… kardinaalihyveet)
- **Välinearvot** (raha -> rahalla saa kivoja juttuja…; terveys…)
- **Epäarvot** (tuhoarvot: riisto, sota, saastuttaminen; ahneus…kuolemansynnit)
- **Julki**lausutut (kaikille hyvää/brändi) vs. **piiloarvot** (esim. raha)
- Katso hänen huuliaan: Mitä sanat paljastavat?
- Älä katso hänen huuliaan, katso hänen käsiään – teot paljastavat arvot!
  - Mitä priorisoidaan?
    - Tavoitehierarkia (Mitkä arvot ovat tärkeitä, mitkä vähemmän tärkeitä?)
    - Aika ja raha …
  - ”Take the money and run” (Woody Allen; Martti Kekomäki)

➔ Tärkeää on nähdä, mikä työssä ja sen organisoinnissa on pielessä? Miksi ”hyvät” arvot eivät toteudu?

# *ARVOT – VALINNAT - SEURAUKSET*




## Arvovalinnat ovat kannanottoja kysymyksiin:

- ❑ Mitä ihminen on?
- ❑ Mitä on hyvä elämä?
- ❑ Millainen on hyvä – oikeudenmukainen – yhteiskunta?

# Mihin arvoja tarvitaan v. 2015?
## Ei mihinkään!

Teknishallinnollisen (teknoliberaalin) periaatteen mukaan organisoidun yhteiskunnan arvot ovat

- Tehokkuus & taloudellisuus & tuottavuus => Hallinta, kontrolli, mittaaminen

Teknishallinnollisessa yhteiskunnassa (Adolf Eichmann on ihannevirkamies)

- On **MITEN** -kysymyksiä (Miten annetut tehtävät ja haasteet hoidetaan?)
- Ei ole vaihtoehtoja, eikä MIKSI -kysymyksiä
- Siinä vallitsee **nihilismi** ja kyynisyys (arvokysymykset ohitetaan ja kielletään)

Mitä tämä merkitsee palveluille, työlle ja sen tekemiselle?

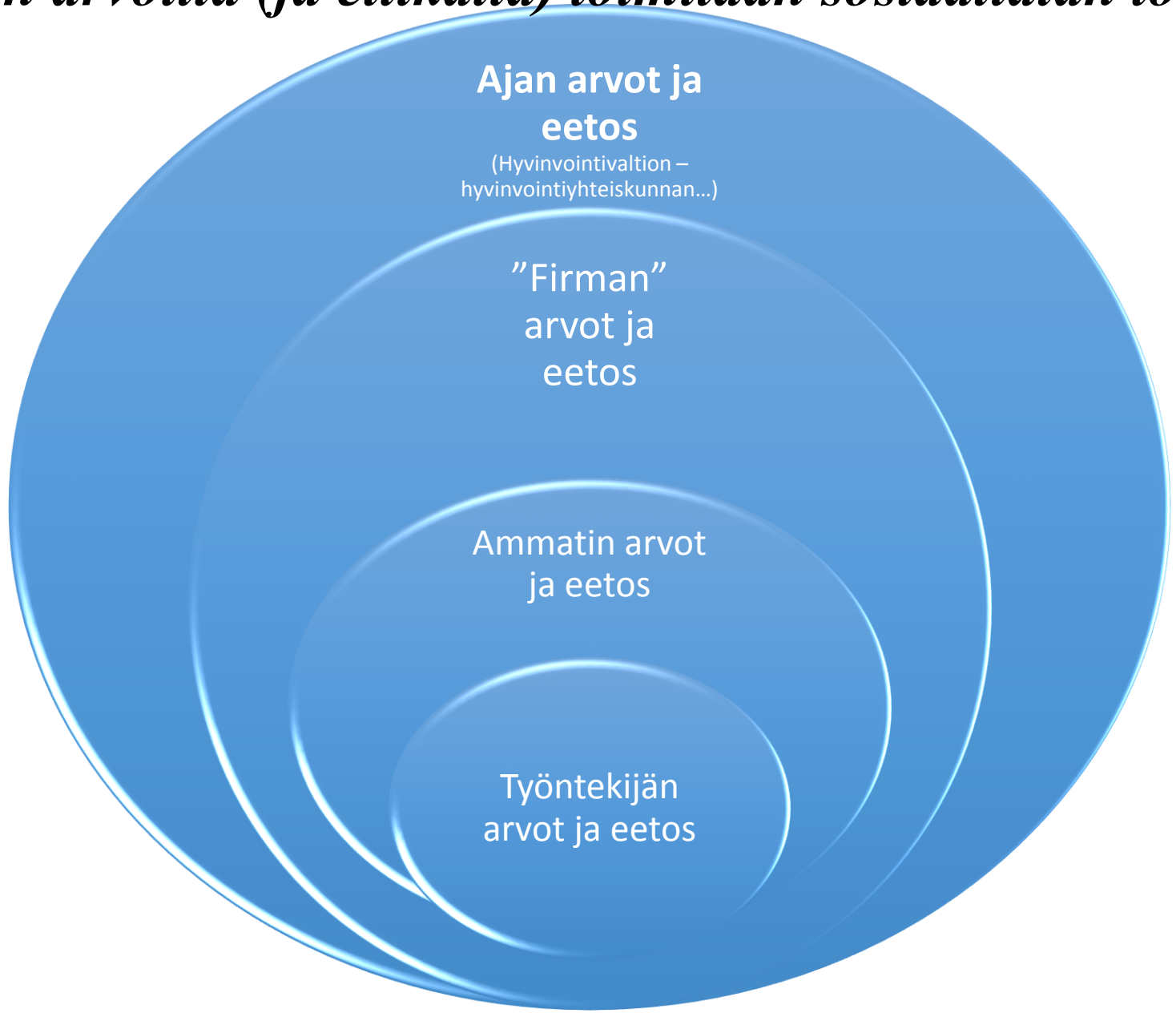
- ➔ Työstä tulee tekijän ulkopuolelta tulevan tahdon toteuttamista
- ➔ Työstä tulee teknistä suorittamista (riski: riman yli kaatumalla)
- ➔ Työhön on vaikea sitoutua ja motivoitua (Rahan merkitys ajan luovuttamisen vastineena korostuu)
- ➔ Kasvaa riski valita välinpitämättömyys (selviytymiskeino) - Suoritan omavalvontaa!
- ➔ TYÖNTEKIJÄ KORVATAAN – luotettavammalla -ROBOTILLA

# Jospa kuitenkin

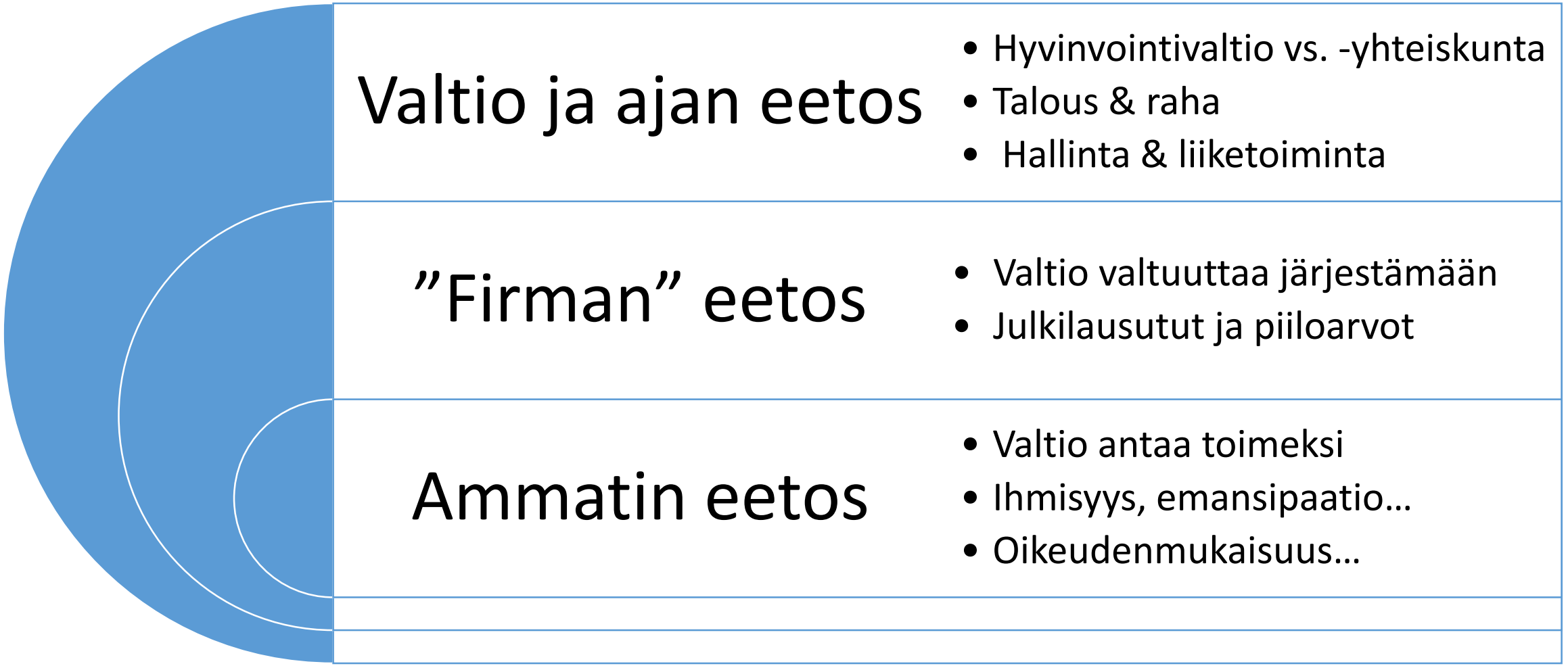
## - Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?

- ❑ Omat arvot ja vakaumus
- ❑ Asiakkaan arvot
- ❑ Ammatin arvot (etiikka)
- ❑ Organisaation arvot (firma)
- ❑ Yhteistyökumppaneiden arvot
- ❑ Toimeksiantajan arvot (valtio)
- ❑ Kulttuurin arvot (ajan henki ja eetos)

# *Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?*



# *Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?*
# *- Yliyksilöllisen (raha, ideologia, valtio…) valta ihmiseen*



# Ammattietiikan arvot – ammatin kerma ja kuorrutus
(Martti Lindqvist)

**Sosiaalialan ammattilainen on sitoutunut kunnioittamaan ja edistämään:**

1. Ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa
2. Itsemääräämisoikeutta
3. Osallistumisoikeutta
4. Oikeutta tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti
5. Oikeutta yksityisyyteen
6. Yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta

# *Jospa kuitenkin*

***- Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?*** (ks. Simone Weil)

Ajattelun ja toiminnan miehittäjien arvot

## Yliyksilölliset arvot

1) Ajan henki ja eetos (ideologia)
2) Toimeksiantajan arvot (valtio)
3) Organisaation/firman arvot
4) Ammatin arvot (ammattietiikka)

**Miten ratkaisen arvoristiriidat?**

## Yksilölliset – ihmisen – arvot

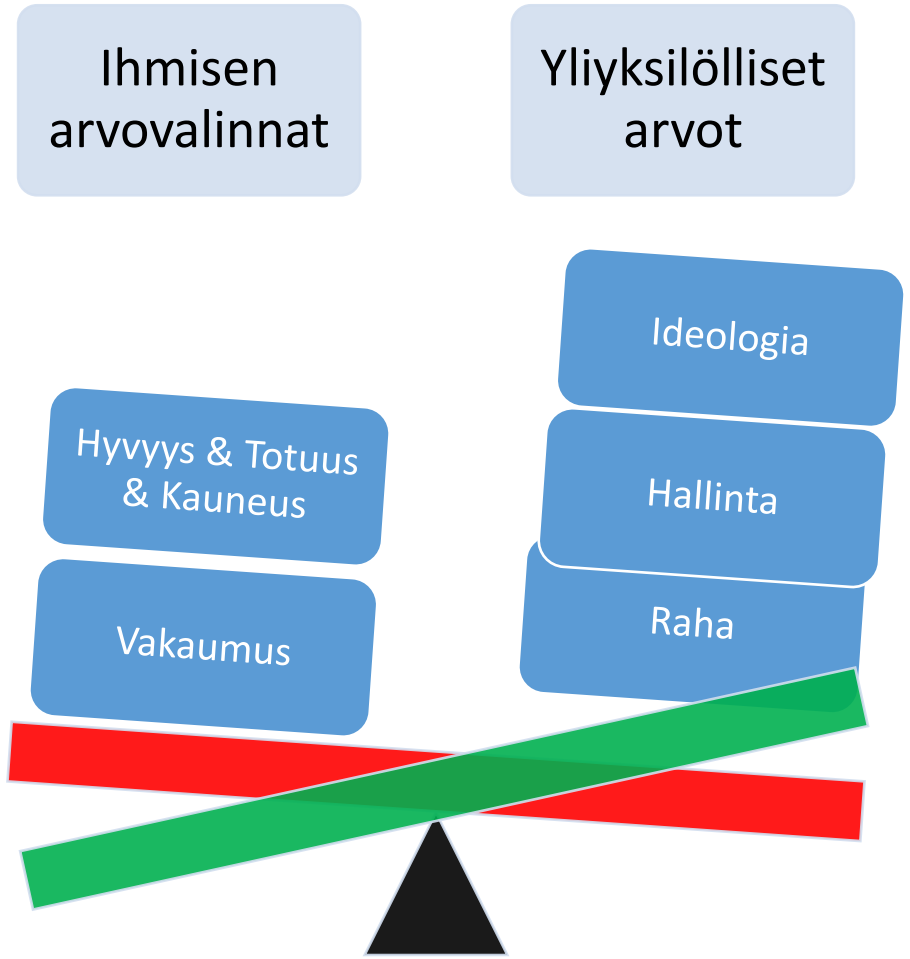
1) Katse ihmiseen
2) Katse suhteisiin (minä – sinä)
3) Katse itsestä ulospäin
4) Näkemys ja vakaumus

Olen itse valinnut arvoni (yhteys elämän arvoihin)

# Arvovalinnat ja jännitteet

| VALINTOJEN SEURAUKSET | | ARVOVALINNAT (Katse systeemissä) | | ARVOVALINNAT (Katse ihmisessä) | | VALINTOJEN SEURAUKSET |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Millaista ihmisen ideaa ne tekevät "lihaksi"? | | **Tehokkuus** (toimia tehokkaasti) | | **Hyvyys – ole hyvä** (hyvyyden vahvistaminen) | | Millaista ihmisen ideaa ne tekevät "lihaksi"? |
| Millaista hyvän elämän ideaa ne tekevät "lihaksi"? | ⇐ | **Tuottavuus** (toimia tuottavasti) | ⇔ | **Totuus – elä totuudessa** (totuudellisuuden vahvistaminen) | ⇒ | Millaista hyvän elämän ideaa ne tekevät "lihaksi"? |
| Millaista hyvän yhteiskunnan ideaa ne tekevät "lihaksi"? | | **Taloudellisuus** (toimia taloudellisesti) | | **Kauneus** - elä ja toimi kauniisti (elämän kauneuden vahvistaminen) | | Millaista hyvän yhteiskunnan ideaa ne tekevät "lihaksi"? |

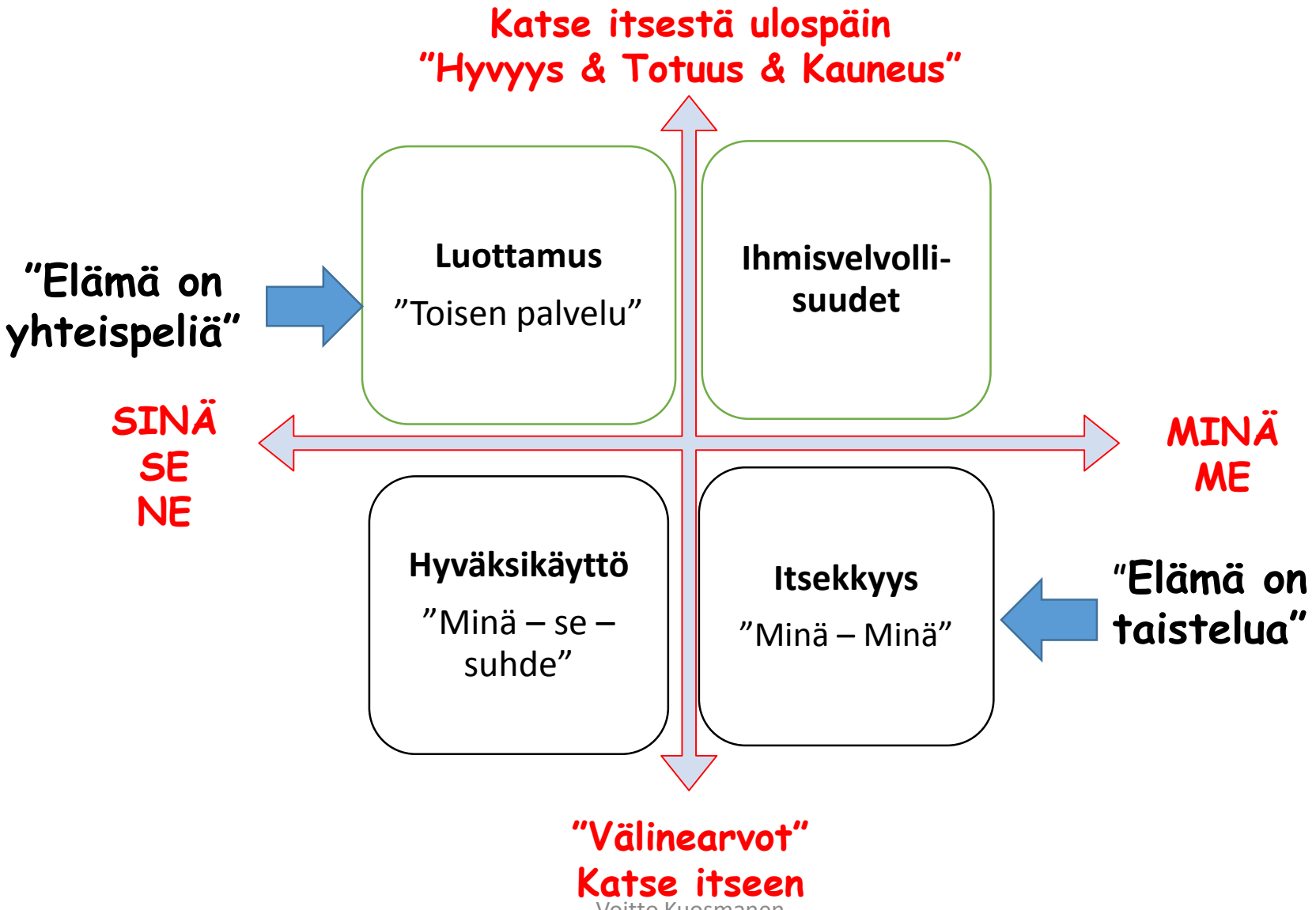
# *Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?*



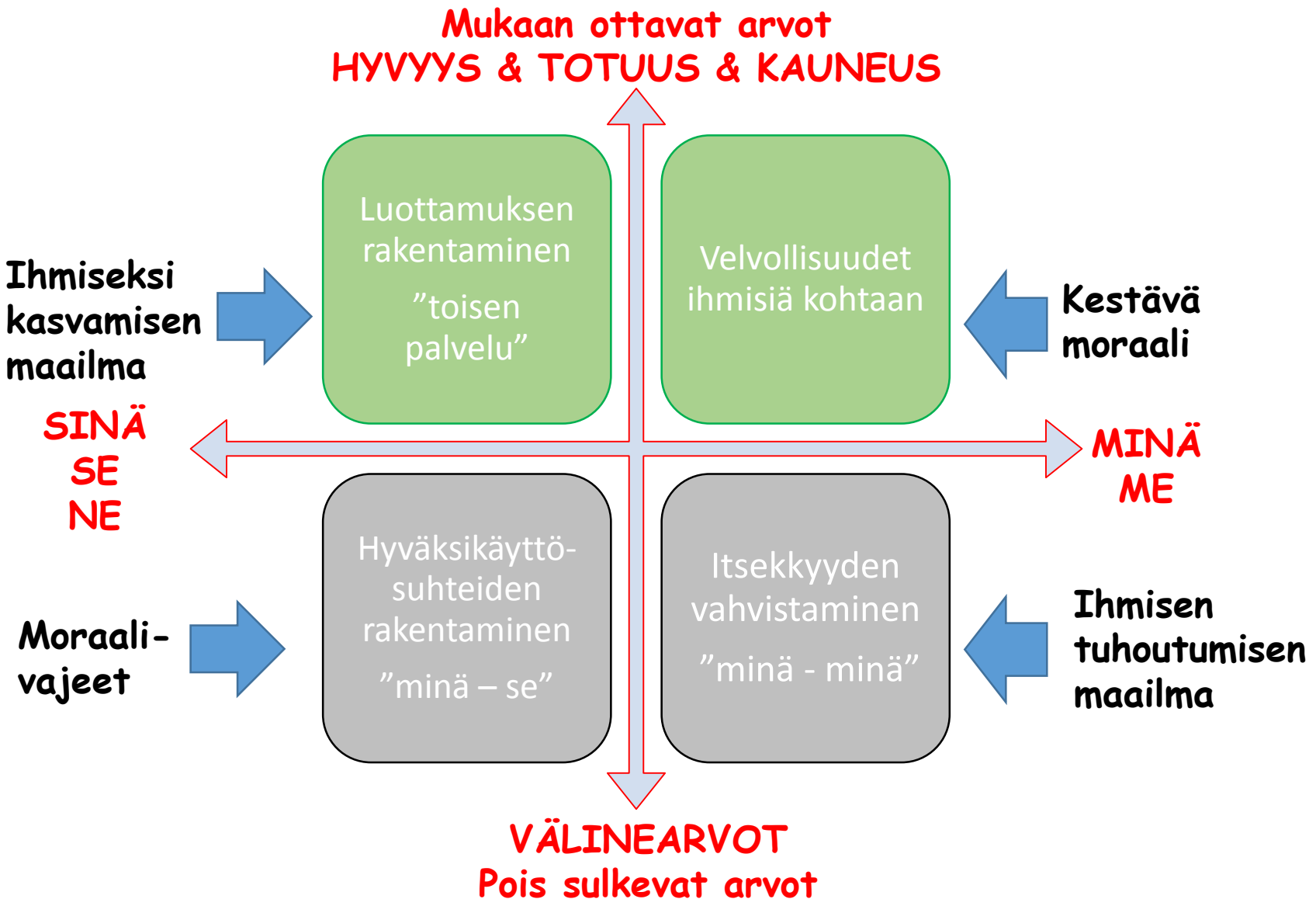
”Etiikka on läsnä yhtä lailla olemisessa, vuorovaikutuksessa, tekemisessä ja tekemättä jättämisessä.”

(Stanley Witkin)

# Mitä valitsen – sitä seuraa?



# Mitä valitsen – sitä seuraa?



# Arvoja tarvitaan, jotta

➔ Emme olisi hilpeitä robotteja – suorittajia

➔ Emme tulisi välinpitämättömiksi ja kyynisiksi (horisontissa säilyisi toivo)

➔ Emme olisi valheellisia ja kaksinaismoralisteja (sanan ja ”lihan” kohtaaminen)

➔ Olisimme totuudellisia – eläisimme totuudessa (totuus)

➔ Olisimme hyviä ja tekomme vahvistaisivat hyvyyttä (hyvyys)

➔ Edistäisimme elämän kauneutta (kauneus)

➔ Kokisimme työmme tärkeäksi ja mielekkääksi

➔ Sitoutuisimme työhön, jota teemme

➔ Vaikuttaisimme yhteiskuntaan ja yhteiskunnassa (**arvoilla vaikuttaminen** omaan työhön, työn organisointiin… yhteiskuntaan ja kulttuuriin)

⇒**Olisimme ihmisiksi** (Eero Ojanen)

⇒ Tekisimme hyvyydestä, kauneudesta ja totuudesta haluttavia asioita maailmassa, jossa väkivalta ja ihmisten esineellistäminen ovat arkisia asioita

# *Kenen arvoilla (ja etiikalla) toimitaan sosiaalialan töissä?*

Kysymyksiä

1) Mitkä ovat työyksikkösi/organisaatiosi julkilausutut arvot?
   - Miten julkilausutut arvot toteutuvat tekoina?
   - Mitä piiloarvoja paljastuu toiminnasta?
   - Mitä arjen käytännöt paljastavat arvoista?

   ➔ Minkälaiseen toimintaan arvot ohjaavat toimintaasi? - Miten arvot ”tulevat lihaksi”?
2) Mitkä ovat omat arvosi, jotka ovat ohjenuorasi työssä (ja elämässä)?
3) Miten omat arvosi ovat suhteessa yliyksilöllisiin arvoihin?
4) Miten ratkaiset mahdolliset ristiriidat ja arvojännitteet?
   - Arjen toiminnassa?
   - Omavalvontaa tehdessäsi?
   - ….

”Sosiaalityö yhteiskuntapoliittisena toimintana ei ole paljonkaan arvoista ellei sen tekijöillä ole rohkeutta asettua niiden ihmisten puolelle, jotka eivät voi puolustaa elämisoikeuttaan suorituksilla, selviytymisellä tai kunniallisella elämäntavalla.”

- Riitta Granfelt

# Lähteitä


**Ahlman, Erik 1982**. Ihmisen probleemi. Jyväskylä: Gummerus.

**Ahlman, Erik 1976.** Kulttuurin perustekijöitä. Kulttuurifilosofisia tarkasteluja. Jyväskylä: Gummerus.

**Arki, arvot, elämä, etiikka.** Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf

**Kuosmanen Voitto 2015.** Toisin kokeminen ja toisin eläminen ihmisen kasvun ja sosiaalipedagogisen kasvatuksen ja ohjauksen haasteena. Sosiaalipedagogiikan vuosikirja 2015. Tampere: Suomen Sosiaalipedagoginen Seura ry. Ilmestyy syksyllä 2015.

**Kuosmanen Voitto 2013**. Ihminen haluaisi tanssia maailman kanssa - Vastaako Minervan pöllö kutsuun vai jääkö seinäruusuksi? Sivut 139 – 152. Niilo Nikkonen (toim.) Arktinen eetos. Symposiontekstejä. Pohjoinen Filosofiyhdistys AGON ry. Rovaniemi, Lapin yliopistopaino.

**Kuosmanen Voitto 2012.** Yhteiskunnan muutos haastaa palvelut, asiantuntijuuden ja asiakkuuden rakentumaan sosiaalipedagogiselle perustalle. Julkaisussa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2012. 13. vuosikerta. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 133 – 144.

**Kuosmanen Voitto 2010.** Hilpeä ajatusleikki: Väistyykö hyvinvointiyhteiskunnan hyväksikäyttömoraali voimistuvan postteollisen ajan moraalin tieltä? AGON NRO 28 (4/2010), 9 VSK. Pohjoinen filosofiyhdistys AGON ry. 6 – 7. http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=175cf994-4fb0-4e18-88d0-73b996417289

**Kuosmanen, Voitto 2009**. Sosiaalinen ja eettinen ovat joutuneet ahdinkoon markkinahenkistyneessä PALVELUtaloudessa? - katseita sosiaalialan yrittämiseen sekä sosiaalialan yrittäjäksi kasvamiseen ammattikorkeakouluissa. Julkaisussa Viinamäki, Leena (toim.): Sosionomilta eivät hommat lopu, Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi AMK -tutkinnoissa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 1/2009. Kouvola: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu . 230 – 245 http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_1_2009.pdf

**Kuosmanen, Voitto 2008**. Mitä tapahtuu kun eetos vaihtuu – Hyvinvointieetoksesta kohti teknoliberaaliin eetoksen jälkeistä ajan henkeä. AGON No: 18 (1/2008), 7. VSK. 10.3.2008. Pohjoinen filosofiyhdistys AGON ry. 6 – 10 http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=93e36fa6-94e0-444d-961d-4544791fbb17

**Ojanen, Eero 2002.** Rakkauden filosofia. Helsinki: Kirjapaja.

**Ojanen, Eero 2000.** Hyvyyden maailma. Helsinki: Kirjapaja.

**Ojanen, Eero 1999.** Hyvyyden yhteiskunta. Helsinki: Kirjapaja.

**Turunen Kari E. 1992**. Arvojen todellisuus. Johdatus arvokasvatukseen. Jyväskylä: Atena.

**Weil, Simone 2007**. Juurtuminen. Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle. Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry.

**YK:n ihmisoikeuksien julistus. https://www.youtube.com/watch?v=SoL3eQV8oLw. http://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet.**

# *Ahlmanin ja Niiniluodon jaottelu*

- **Hedonistiset arvot** (onni, mielihyvä, ilo, nautinto, aistillisuus)
- **Vitaaliset arvot** (elämä, terveys, tahto, kuntoisuus)
- **Esteettiset arvot** (kauneus, ylevyys, suloisuus, taide)
- **Tiedolliset arvot** (totuus, tieto, oppi, koulutus, viisaus, tiede)
- **Uskonnolliset arvot** (usko, toivo, pyhyys, laupeus)
- **Sosiaaliset arvot** (altruismi, ystävyys, rakkaus, uskollisuus, vapaus, veljeys, kunnia, isänmaallisuus, turvallisuus)
- **Mahtiarvot** (voima, valta, sota, rikkaus, raha, voitto)
- **Oikeusarvot** (oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, tasa-arvo, laillisuus**)**
- **Eettiset arvot** (hyvyys, moraalinen oikeus)
- **Ekologiset arvot** (luonnon kauneus ja terveys, eläinten oikeudet)
- **Egologiset arvot** (omanarvontunto, itsekkyys, oma etu)

# PLATONIN HYVEET

Platonin mielestä ihmisen SIELU koostuu kolmesta osasta, joihin liittyvät tietyt HYVEET ja PAHEET:

1) JÄRJEN hyve on VIISAUS.
Sen paheita ovat YMMÄRTÄMÄTTÖMYYS ja HULLUUS.

2) TAHDON hyveitä ovat TAHDONLUJUUS ja URHOOLLISUUS.
Sen pahe on PELKURUUS.

3) TUNTEEN hyve on KOHTUULLISUUS.
Sen paheita ovat KOHTUUTTOMUUS, TUNTEELLISUUS ja HILLITTÖMYYS.

Korkein hyve on OIKEAMIELISYYS (eli oikeudenmukaisuus), joka muodostuu edellisten hyveiden varaan:
VIISAUS + URHOOLLISUUS + KOHTUULLISUUS = OIKEAMIELISYYS

http://www.srk-opisto.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=155

# ARISTOTELEEN “KULTAINEN KESKITIE”

## Aristoteleen mukaan HYVÄ löytyy ääripäiden väliltä:

- pelkuruus – ROHKEUS – uhkarohkeus
- saituus – ANTELIAISUUS – tuhlailevaisuus

## Aristoteles jakoi ihmisen hyveet

a) LUONTEEN ja b) JÄRJEN (intellektuaalisiin) HYVEISIIN.

Luonteen hyveitä ovat esimerkiksi rohkeus, anteliaisuus, rauhallisuus, seurallisuus, oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus.

Järjen hyveitä ovat KÄYTÄNNÖLLINEN HARKINTA ja kyky TEOREETTISEEN AJATTELUUN.

***

(Aristoteleen hyveoppi on lähellä hänen tapaansa perustella myös arvoja: Hyvää on sellainen, joka parhaiten palvelee sitä tarkoitusta, johon se on tarkoitettu... Esimerkiksi veitsen pitää olla sopivasti terävä!)

http://www.srk-opisto.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=155

# KRISTINUSKON HYVEET JA PAHEET

Kolme TEOLOGISTA HYVETTÄ ovat:

1) RAKKAUS, 2) USKO ja 3) TOIVO (1. Kor. 13:13)

Neljä ns. KARDINAALIHYVETTÄ (perustuvat Platonin hyveoppiin):

4) OIKEAMIELISYYS, 5) VIISAUS, 6) ROHKEUS ja 7) KOHTUULLISUUS

SEITSEMÄN KUOLEMANSYNTIÄ (pahetta) määriteltiin katolisessa kirkossa keskiajalla,
jolloin edellä esitetyille seitsemälle kristilliselle hyveelle yritettiin etsiä vastakohdat:

1) YLPEYS, 2) KATEUS, 3) AHNEUS, 4) VIHA, 5) MÄSSÄILY, 6) HUORUUS ja 7) VALHEELLISUUS.

http://www.srk-pisto.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=155

# Paheet ja hyveet ovat ihmisen ominaisuuksia

-> Hyveet tekevät hyväksi siinä, mitä varten olemme olemassa

-> Paheet tuhoavat hyvän elämän edellytyksiä.

Paheissa on aina kysymys vallasta. Terve ominaisuus muuttuu liioiteltuna tai vääristeltynä pahaksi. Viha voi olla hyvä asia, mutta vihamielisyys paha. Terve ylpeys on hyvästä.

***

**Ahneus** on rahan palvontaa, rajattoman taloudellisen kasvun tavoittelua.

**Kateus** tulee esiin kilpailussa, toisten paremmuuden tai menestyksen aiheuttamana vihan tai harmistuksen sekaisena tunteena.

**Ylpeys** on itsensä korottamista muiden yläpuolelle, jolla on rajaton oikeus alistaa, kurittaa ja riistää muita.

**Irstailu** ilmenee monenlaisina hillitsemättöminä himoina.

**Mässäily** on tänäänkin mässäilyä – ruokaa ja juomaa ylen määrin, ja muutakin…

**Laiskuus** on hengen velttoutta.

**Viha** on aggressiivisuutta, sotaa, väkivaltaa ja terrorismia. Se näkyy arkielämässä pahansuopuutena, asiattomana arvosteluna ja kostonhaluna.

**Hyveet:** nöyryys, anteliaisuus, rakkaus, kiltteys, itsehillintä, kohtuullisuus ja ahkeruus

http://www.srk-pisto.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=155